

Bolgár könyvek, könyvtárak Magyarországon

Hargitainé Szimeonova Rajna

A magyar-bolgár kapcsolatok fő láncszemeit háromszáz éve a kereskedelem és a könyvnyomtatás alkotja. A kereskedelmi, gazdasági tevékenység és a bevándorlás, betelepülés történetét jeles szerzők sora kutatta. A kulturális kapcsolatok területén elsősorban az irodalmi műveket dolgozták fel tudományos alaposággal. A gondos és igényes elődöknek köszönhető, hogy a bolgár szerzők magyar fordításban megjelent műveit és magukat a fordítókat megismerhetjük, sorsukat nyomon követhetjük. A magyar-bolgár kulturális kapcsolatok történetével nem szakemberként foglalkozókat azonban mindmáig meglepetésként éri, hogy a nagyszombati Egyetemi Nyomda 1717-ben nyomtatta ki *Krsztju Pejkcics* bolgár egyházi írónak a mohamedán vallás ellen latinul írott könyvét. 1801-ben pedig a már Budán működő Egyetemi Nyomda adta ki – bolgár nyelven, cirill betűkkel! – *Athanaszie Neszkovics* művét „A szláv-bolgár nép története Rajics úr történelméből és némely történelemkönyvekből összeállítva és egyszerű nyelven megírva a haza fiai részére Athanaszie Neszkovics által. Buda városában a királyi egyetem betűivel 1801.” címmel. (A bolgár-magyar kapcsolatok történetével megismerkedni vágyók számára igen színvonalas és informatív kötetet jelentetett meg az Akadémia Kiadó a Bolgár Állam 1300 éves évfordulójára.)

A kulturális kapcsolatokat az állami kötelezettségek szintjére emelő első egyezményt 1941 februárjában kötötték *Hóman Bálint* és *Bogdán Filov* kultuszminiszterek; ekkor már hetedik éve működött a *Bolgár Tudományos Központ a Pázmány Péter Tudományegyetemen*. A két ország közötti könyvforgalom és a kiadott könyvek száma azóta nagyságrendekkel nőtt.

Bolgár nyelvű könyvek több könyvtárban található Magyarországon. A tudományos (bulgarisztikai) és szépirodalmi vagy nyelvészeti könyvek elsősorban az *Eötvös Loránd Tudományegyetem Szláv Tanszékének* könyvtárában található. A népszerűbb irodalmat és a klasszikus bolgár írók műveit csaknem hiánytalanul tartalmazza a *Magyarországon élő bolgárok Kulturális Egyesületének könyvtára*. (A Bolgár Kulturális Egyesület 1957. szeptember 9-én nyitotta meg új székházát, amely a magyarországi bolgárok adományából épült fel. 1976-ban könyvtárral, szállodával és étteremmel bővült.) Az Egyesület könyvtárának négyezres könyvállományát betűrendes katalógus tárja fel. A beiratkozás és a

könyvek kölcsönzése díjtalan, a könyvtári feladatokat szakképzett könyvtáros látja el.

Szépirodalmi, irodalomtörténeti és pedagógiai szakirodalom található a Bajza utcai *Bolgár Általános- és Középkiskola könyvtárában*. (Ez a bolgár tannyelvű iskola több mint 70 éve létesült a fővárosban, az itt élő bolgárok kezdeményezésére és anyagi támogatásával.)

A budapesti *Bolgár Kulturális és Tájékoztató Központ* (korábban Bolgár Kulturális Központ) 1972 óta az Andrássy út 14. sz. alatt található. Fő feladata a bolgár kultúra megismertetése, a bolgár-magyar kapcsolatok ápolása, a közös történelmi, nyelvi és kulturális hagyományok feltárása. A könyvtár állománya jelenleg 1600 kötetből áll. Gyűjtőköre: klasszikus és mai bolgár irodalom, magyar szerzők bolgár nyelven megjelent művei; szótárak, lexikonok; kultúr- és politikai történeti művek; hetilapok, folyóiratok gazdag skálája. A könyvtár mindenki előtt nyitva áll, azonban a könyvek nem kölcsönözhetők. Az állomány fejlesztésének legnagyobb akadálya a megfelelő helyiség hiánya; a könyvtárban dolgozó munkatárs a könyvtári feladatokat részmunkaidőben más feladatok mellett látja el. A könyvtár látogatói főleg fordítók, bulgaristák, nyelvészek, újságírók, történészek és a Bulgária iránt érdeklődők. Az állománygyarapítás a *Bolgár Kulturális Minisztérium*, a *Bolgár Kormány Kulturális Bizottsága* és a *Bolgár Tudományos Akadémia Bulgarisztikai Központja* támogatásával történik. A Bolgár Kulturális és Tájékoztató Központ 1974 óta önfenntartó, költségeit az Andrássy úton található két üzlete jövedelméből fedezi.

A Kulturális Központ egyik fő feladata a két ország közötti irodalmi kapcsolatok ápolása. E tevékenységében központi szerepet játszik a könyv. Bolgár szerzők magyar nyelvű műveinek kiadása alkalmából rendezvényeket szerveznek, ahol a magyar közönség személyesen megismerkedhet a bolgár szerzőkkel. Alkalmanként könyvnapokat, könyvkiállításokat rendeznek, pl. május 24-én, Cirill és Metód napján, amely Bulgáriában egyben a szláv írásbeliség, a könyv ün-

nepe is. A Kulturális Központ kiadási tevékenységét is folytat: minden általa szervezett tudományos konferencia vagy kerekasztal beszélgetés anyagát megjelenteti a *Hungaro-Bulgarica* c. kétnyelvű kiadványban. A *Hungaro-Bulgarica* első két kötetét Cirillnek és Metódnak szentelték, harmadik kötete a magyar bulgaristák kutatásait tartalmazza, a negyedik és ötödik kötet irodalmi, filológiai témákat dolgoz fel. A legújabb, a pécsi *Janus Pannonius Tudományegyetemmel* közös, hatodik kötet címe: A bolgárok a történelmi és a mai Magyarországon. A kiadványokat rendszeresen megküldik a nagyobb könyvtáraknak és azoknak az egyetemeknek, ahol szláv tanszék működik.

A globális kulturális törekvések mellett a figyelem azonban továbbra is a kétoldalú érdeklődésre számot tartó területekre és tevékenységekre összpontosul. A Kulturális Központ támogatja a mintegy 200 magyar bulgarista kutatási eredményeinek kiadását és terjesztését, elősegíti, hogy a szakemberek közvetlenül is megkapják az őket érdeklő legújabb bolgár kiadványokat.

A bolgár irodalommal és a bolgár nyelvvel ismerkedni kívánók számára a Központ rendszeresen indít nyelvtanfolyamokat kezdőknek és haladóknak egyaránt.

A BKT Központ a rendszerváltás kezdetéig csak a volt szocialista országok kulturális központjaival működött együtt. Azóta a kapcsolatok köre bővült. Ennek szép példája az 1992 tavaszán megrendezendő környezetvédelmi találkozó, melyre a Goethe Intézet kezdeményezésére kerül sor, és melynek házigazdája a Bolgár Kulturális Központ lesz. Ígéretes a Központnak a különböző alapítványok által támogatott képzőművészeti galériákkal bontakozó együttműködése is.

Nem lenne kívánatos tehát, ha a fent vázolt gyümölcsöző kapcsolatok, a kelet-európai országokban bekövetkezett politikai változások során felmerülő anyagi nehézségek miatt hátrányba kerülnének, illetve megszűnnének.